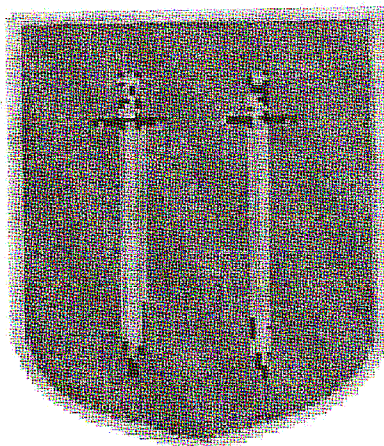

**Urząd Gminy
w Gierzwaldzie**

STRATEGIA ROZWOJU GMINY

GRUNWALD
WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE
do roku 2010

Gierzwald, 2000 r.

Spis treści

Wstęp.....

Część I

Uwarunkowania strategii rozwoju gminy Grunwald .....

1.1. Położenie, warunki naturalne.....

1.2. Demografia.....

1.3. Mieszkalnictwo.....

1.4. Ochrona Zdrowia.....

1.5. Szkolnictwo.....

1.6. Gospodarka w gminie .....

1.6.1. Rolnictwo.....

1.6.2. Działalność gospodarcza.....

1.7. Bezrobocie.....

1.8. Stan infrastruktury na terenie gminy.....

1.9. Uwarunkowania finansowe rozwoju gminy .....

Wizja rozwoju gminy Grunwald .....

Część II

Analiza SWOT.....

Część III

Cele rozwojowe gminy Grunwald do roku 2010.....

Część IV

Strategia rozwoju gminy – część opisowa.....

Część V

Priorytety w działaniach na rzecz strategii rozwoju .....

WSTĘP

Gmina jako podstawowy szczebel samorządu terytorialnego w Polsce ma bardzo duże znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego społeczeństwa. Dlatego też rozwój gminy powinien być przedmiotem zainteresowania władz lokalnych oraz mieszkańców gminy. Podstawą planowania rozwoju gminy powinna być strategia, która określa główne, długofalowe cele gminy oraz wytycza kierunki działania i przeznaczenie zasobów koniecznych do realizacji poszczególnych celów strategicznych. Traktowanie strategii jako planu ma tę zaletę, że z formalnego punktu widzenia w jej strukturze znajdują się nie tylko cele i programy funkcjonalne, ale również metody działania oraz środki niezbędne do realizacji tych celów. Określenie strategii rozwoju jako planu narzuca też sposób formułowania strategii, należy ją bowiem oprzeć na określeniu wizji rozwoju gminy, z której to dopiero powinny wynikać cele strategiczne. Cele strategiczne należy przełożyć na funkcjonalne programy działania. Każdemu z tych programów należy przydzielić środki niezbędne do ich realizacji. Proponowana strategia ujęta w formie planu rozwoju, co jest wymogiem metodologicznym i praktycznym ma kształt dokumentu zawierającego wszystkie te elementy.

Opracowując strategię rozwoju Gminy Grunwald autorzy kierowali się przede wszystkim potrzebą patrzenia w przyszłość nie zaś w dzień dzisiejszy. Uznali też konieczność podporządkowania działań wewnątrz gminy uwarunkowaniom, które niesie bliższe i dalsze otoczenie gminy. Uznali też konieczność traktowania strategii jako dokumentu dynamicznego, nie stabilnego - bowiem zmienność wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań nieś będzie potrzebę stałej weryfikacji środków i działań. Wszystko to jednak musi służyć pełnej realizacji strategii. Oczywiście nie obce są autorom obecne problemy gminy i możliwe ograniczenia w realizacji strategii. Jej powodzenie będzie przede wszystkim uwarunkowane determinacją elit rządzących gminą i całej społeczności w realizacji poszczególnych etapów planu strategicznego. Uwarunkowane będzie chęcią

udziału wszystkich podmiotów życia społecznego i gospodarczego oraz wszystkich osób, bowiem do takiego kręgu odnosi się proponowana strategia. Autorzy w opracowaniu strategii kierowali się zasadą, że wobec obiektywnego otoczenia gminy i zmian zewnętrznych, sukces w rozwoju gminy zależy przede wszystkim od układów społecznych i gospodarczych i uwarunkowań wewnętrznych.

Podstawowe informacje w opracowaniu prezentowanej strategii pochodzą z dokumentów, informacji, opracowań i analiz Urzędu Gminy w Gierzwaldzie. Wykorzystano też informacje Urzędu Statystycznego, Urzędu Pracy oraz pochodzące z różnych opracowań ukazujących w różnym aspekcie uwarunkowania rozwoju Warmii i Mazur. Przed ostatecznym opracowaniem Strategii Rozwoju Gminy Grunwald dokonano przeglądu gminy, przeprowadzono liczne rozmowy z mieszkańcami oraz zebrano opinie radnych i wybranych sołtysów w trakcie zajęć audytoryjno-konsultacyjnych.

Strategię opracował zespół pracowników naukowych Katedry Organizacji i Zarządzania Wydziału Zarządzania i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w składzie: prof. Eugeniusz Niedzielski, dr Andrzej J. Kozłowski, mgr Krzysztof Krukowski.

Zespół reprezentuje nauki ekonomiczne i społeczne. Dorobek naukowy członków zespołu podparty został wiedzą empiryczną i doświadczeniem pozauczełnianym. Autorzy są świadomi niekompletności i niedoskonałości wielu analiz i propozycji. Przede wszystkim wynika to z nieprzewidywalności przyszłości, ludzkich zachowań oraz zmienności uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych. Należy też podkreślić pogłębiającą się różnorodność w jakiej funkcjonują samorzady terytorialne w Polsce. Nakazuje to indywidualne i bardzo gruntowne badanie każdej gminy - swoimi kosztami często wykraczające poza możliwości samorządu gminnego. Dlatego proponowana Strategia ma wymiar swoistego kompromisu wynikającego z ograniczonych możliwości gminy oraz ograniczonych w związku z tym materiałów i informacji do analiz i ostatecznych wnio-

Roczna suma opadów waha się od 590 do 690 mm. Najwięcej opadów (około 40%) przypada zazwyczaj na czerwiec i sierpień. Liczba dni z opadami jest zmienna i dochodzi do 190. Pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio 70 dni.

Obszar województwa warmińsko-mazurskiego, zwłaszcza wiosną, latem i jesienią zdominowany jest przez wiatry zachodnie, północno-zachodnie i południowo-zachodnie.

1.2. Demografia

Gminę Grunwald zamieszkuje obecnie 5985 mieszkańców, z tego w ośrodku gminnym Gierzwałdzie mieszkają 823 osoby.

Podstawowe wskaźniki demograficzne dotyczące gminy Grunwald na tle powiatu ostródzkiego

Tabela 1.

Lp	Wskaźnik	Gmina Grunwald		Powiat ostródzki (1998 rok)
		1995	1998	
1.	Ludność(w tys.)	5879	5967	108 810
2.	Małżeństwa	37	46	682
3.	Urodzenia	98	87	1291
4.	Zgony	52	43	892
5.	Zgony niemowląt	Bd	0	10
6.	Przyrost naturalny	46	44	399
7.	Napływ mieszkańców	b.d	68	1370
8.	Odplyw mieszkańców	b.d.	117	1706
9.	Saldo migracji	b.d.	-49	-336

Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 33,5 osób/km² (dla województwa warmińsko-mazurskiego wynosi 60 osób/km², a dla kraju 124 osoby/km²) Świadczy to o niskim zaludnieniu gminy w stosunku do województwa. Znacznie

lepiej ten wskaźnik wygląda w porównaniu do pozostałych gmin wiejskich województwa, dla których wynosi 25 osób/km².

Analizując pod względem demograficznym rozwój gminy na przestrzeni ostatnich lat można stwierdzić, że następuje niewielki wzrost liczby ludności (88 osób od 1995 roku), wynika on z przyrostu naturalnego, który wynosił w 1999 roku 37 osób i z niskiego ujemnego salda migracji. Saldo migracji w 1999 roku wynosiło -18osób. Tendencję tę można uznać za pozytywną. (tabela 1.)

W gminie Grunwald wśród ludności przeważają osoby w wieku produkcyjnym - 3382 osoby, stanowią one 56,5 % wszystkich mieszkańców gminy (tabela 2). Wysoki jest również udział mieszkańców w wieku do 18 lat - 1980 osób (33 % wszystkich mieszkańców). Mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym stanowią tylko 10,5%. Wśród ludności w wieku produkcyjnym przeważają mężczyźni - 1854 osób a kobiety 1528.

Struktura mieszkańców pod względem wieku

Tabela 2.

Lp.	Miejscowość	Ludność			
		Ogółem	do 18 lat	W wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym
1.	Dąbrowo	21	7	12	2
2.	Domkowo	192	90	77	25
3.	Dylewko	39	17	20	2
4.	Dylewo	451	140	266	45
5.	Frygnowo	312	94	182	36
6.	Gierzwałd	823	258	500	65
7.	Głądy	132	45	72	15
8.	Góry Łubińskie	50	11	37	2
9.	Grabiczki	9	1	6	2
10.	Grunwald	437	153	251	33
11.	Jędrychowo	13	7	4	2
12.	Kałwa	16	6	9	1
13.	Kiersztanówko	72	27	36	9

Strategia rozwoju gminy Grunwald woj. warmińsko-mazurskie

14.	Kiersztanowo	192	94	81	17
15.	Kitnowo	215	72	120	23
16.	Korsztyn	110	41	59	10
17.	Lipowa Góra	18	6	10	2
18.	Lubian	9	3	4	2
19.	Lubianek	63	25	36	2
20.	Łodwigowo	209	90	91	28
21.	Łącko	25	7	15	3
22.	Marcinkowo	94	31	50	13
23.	Mielno	341	89	203	49
24.	Omin	71	14	45	12
25.	Pacóltówko	44	23	19	2
26.	Pacóltowo	216	80	121	15
27.	Rychnowo	337	108	184	45
28.	Rychnowska Wola	91	28	51	12
29.	Rzepki	6	1	5	-
30.	Stębark	461	127	276	58
31.	Szczepankowo	197	68	112	17
32.	Tymawa	80	26	43	11
33.	Ulnowo	55	21	29	5
34.	Wróble	44	19	23	2
35.	Zapieka	64	24	35	5
36.	Zybułtowo	476	127	298	51
	Razem	5985	1980	3382	623

Najwięcej osób mieszka w Gierzwałdzie (823 osób). Tam również jest największa liczba gospodarstw domowych 230. Najmniej osób zamieszkuje w miejscowości Rzepki (6 osób), Grabiczki (9 osób) oraz Lubian (9 osób). W tych miejscowościach jest również najmniej gospodarstw domowych. Ogólna liczba gospodarstw domowych w gminie wynosi 1498. Na jedną miejscowość średnio

przypada 41,6 gospodarstw. Średnia liczba mieszkańców na jedną miejscowość wynosi w gminie 166,2 osoby. Na jedno gospodarstwo domowe przypada 3,9 osoby.

1.3. Mieszkalnictwo

Stan zasobów mieszkalnych na obszarze gminy Grunwald wynosi obecnie 1471 mieszkań (tabela 3). Większość mieszkań wybudowano w latach 1918-1944. W ostatnich latach notuje się niewielki wzrost liczby mieszkań. W porównaniu do roku 1986 liczba mieszkań w gminie wzrosła o 56. Najwięcej mieszkań w tym czasie oddano w miejscowości Gierzwałd (26 mieszkań).

Zasoby mieszkaniowe gminy Grunwald na tle powiatu ostródzkiego

Tabela 3.

Lp.	Wyszczególnienie	Gmina Grunwald	Powiat ostródzki
1.	Mieszkania	1471	30038
2.	Izby	4884	105855
3.	Liczba izb w mieszkaniu	3,35	3,52
4.	Liczba osób w jednym mieszkaniu	4,07	3,56
5.	Powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	57,0	58,9

Na tle powiatu ostródzkiego gmina Grunwald nie odbiega pod względem powierzchni użytkowej oraz liczby izb w mieszkaniu. Wyższa od średniej dla powiatu jest liczba osób przypadających na jedno mieszkanie.

1.4. Ochrona Zdrowia

Podstawową opiekę profilaktyczno-leczniczą dla ludności gminy Grunwald zapewniają 2 ośrodki zdrowia: w Gierzwałdzie i Stębarku. Zatrudniają one 14 osób, w Gierzwałdzie 9 i Stębarku 5. Wszyscy mieszkańcy gminy korzystają ze szpitala w Ostródzie.

Pomoc społeczną dla osób najbardziej potrzebujących prowadzi Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Grunwald z siedzibą w Gierzwałdzie. W 1999 roku świadczeniami obligatoryjnymi z pomocy społecznej w gminie objętych było 161 osób. Stanowiły one 22 % wszystkich mieszkańców gminy. Ochrona stanu zdrowia społeczeństwa jest jednym z pięciu podstawowych elementów rozwoju zrównoważonego w gminie. Celem rozwoju w tym zakresie jest poprawa a przynajmniej nie pogarszanie stanu zdrowia społeczeństwa.

1.5.Szkolnictwo

Na obszarze gminy Grunwald działają 4 szkoły podstawowe publiczne i jedna niepubliczna oraz 1 gimnazjum. Stan techniczny większości budynków szkolnych wymaga remontów. Szkoły podstawowe położone są w miejscowościach: Gierzwałd, Szczepankowo, Mielno, Frygnowo. W szkołach tych uczy się w roku szkolnym 1999/2000 875 uczniów. Szkoły te zatrudniają 68 nauczycieli. W gimnazjum uczy się 114 uczniów. Zatrudnia ono 17 nauczycieli.

Od 1991 roku gmina przyjęła na siebie obowiązek prowadzenia szkół podstawowych. Oznaczało to konieczność ponoszenia wszystkich kosztów związanych z ich działalnością. Wydatki na oświatę stanowią około 50% wszystkich wydatków gminy i przewyższają otrzymywaną z budżetu państwa subwencję oświatową. Świadczy to o skali problemu.

Z uwarunkowań regionu oraz potrzeby uznania podstawowych działań w przyszłości wynikają zadania lokalnej oświaty. Władze gminy Grunwald powinny przede wszystkim zwrócić uwagę na edukację ekologiczną stanowiącą integralny składnik nauczania różnych przedmiotów. Edukacja ekologiczna musi być traktowana jako odrębny przedmiot w szkołach gminnych, powinna być również ważnym działem pozaszkolnych zajęć dzieci i młodzieży. Programy nauczania w szkołach gminnych powinny zawierać również elementy związane z problemami integracji Polski z Unią Europejską. Te dwie dziedziny będą miały duże znaczenie dla mieszkańców i należy ich do tego przygotować oddziałując przede wszystkim na dzieci i młodzież.

1.6. Gospodarka w gminie Grunwald

1.6.1. Rolnictwo

Gospodarka w gminie Grunwald opiera się na rolnictwie. W tym dziale gospodarki zatrudnionych jest najwięcej mieszkańców gminy. Na terenie gminy istnieją 372 gospodarstwa rolne o ogólnej powierzchni 7107,24 ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 19 ha. Użytki rolne zajmują 39,5% powierzchni gminy.

O wartości potencjału rolnego decyduje głównie jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej i jej wielkość. Jakość rolniczej przestrzeni gospodarczej dla gminy Grunwald według wskaźnika IUNG kształtuje się pomiędzy 60 a 70 punktów. Jest on zbliżony dla wszystkich gmin powiatu ostródzkiego (niższy wskaźnik posiada tylko gmina Dąbrówno). Przyjmując, że wielkość rolniczej przestrzeni produkcyjnej to ilość użytków rolnych przypadająca na statystycznego mieszkańca gminy, to w gminie Grunwald wynosi ona 1,18 ha, a w województwie warmińsko-mazurskim 0,89 ha. Dla Polski wskaźnik ten wynosi tylko 0,48 ha.

1.6.2. Działalność gospodarcza

Na terenie gminy działa 151 podmiotów gospodarczych. Brak jest danych o liczbie zatrudnionych w tych jednostkach. W sektorze publicznym działa na terenie gminy 12 firm a w sektorze prywatnym 131 (tabela 6). Na terenie gminy nie występują firmy w formie spółek akcyjnych.

Wśród podmiotów gospodarki narodowej według wybranych sekcji EKD (bez zakładów osób fizycznych) zarejestrowanych na terenie gminy Grunwald przeważają podmioty prowadzące działalność produkcyjną - 5 firm oraz firmy handlowo-usługowe – 17 firm. W tej grupie podmiotów brak jest hoteli i restauracji.

Podmioty gospodarki narodowej według wybranych form prawno-organizacyjnych

Tabela 6.

Lp	Wyszczególnienie	Gmina Grunwald
1.	Przedsiębiorstwa państwowe	-
2.	Spółki prawa handlowego (spółki z	6
3.	Pozostałe spółki	7
4.	Spółdzielnie	2
5.	Zakłady osób fizycznych	113 (92 w roku 2000)

Źródło: Przegląd statystyczny województwa Warmińsko-Mazurskiego w 1999r. (dane za 1998r.).

Najbardziej popularną formą prowadzenia działalności gospodarczej wśród mieszkańców gminy Grunwald jest działalność zarejestrowana jako zakłady osób fizycznych – 113 firmy, z tej liczby:

- 8 firm prowadzi działalność produkcyjną,
- 14 firm prowadzi działalność w zakresie usług budowlanych,
- 41 firm prowadzi działalność handlową,
- 3 firmy to hotele i restauracje,
- 10 firm prowadzi działalność w zakresie transportu,
- 6 podmiotów zajmuje się obsługą nieruchomości i firm.

Nowe podmioty gospodarcze powstające na terenie gminy Grunwald powinny być związane z usługami i sektorem rolno-spożywczym oraz turystycznym.

1.7. Bezrobocie

Na terenie gminy zarejestrowanych jest 817 bezrobotnych, w tym kobiety 431 (tabela 7). Bezrobotni stanowią 13,6% wszystkich mieszkańców gminy. W

stosunku do ludności gminy w wieku produkcyjnym procentowy udział bezrobotnych wynosi 24,15 %.

Struktura bezrobotnych według wieku

Tabela 7.

Przedział wiekowy (w latach).	Liczba bezrobotnych		
	ogółem	kobiety	Mężczyźni
18-24	223	106	117
25-34	239	127	112
35-44	224	130	94
45-54	120	67	53
55-60	11	1	10

W porównaniu z rokiem 1998 liczba bezrobotnych w gminie wzrosła o 102 osoby, w tym liczba bezrobotnych kobiet o 31 osoby. Szczegółową analizę bezrobotnych według podstawowych cech przedstawia tabela 8.

Rozmiar i struktura bezrobocia.

Tabela 8.

Cechy		1998r.	1999r.	2000r.
Wiek	Do 18 lat	-	-	-
	19-25 lat	193	204	223
	26-35 lat	205	221	239
	36-50 lat	266	286	344
	Pow. 50	51	62	11
Wykształcenie	Podstawowe	433	475	493
	Zawodowe	196	219	238
	Średnie	69	78	85
	Wyższe	0	1	1
Absolwenci	Szkół średnich	9	2	5
	Szkół wyższych	0	0	0
Z prawem do zasiłku		1961	215	223

Największa liczba bezrobotnych zamieszkuje w miejscowościach, w których znajdowały się PGR-y. Sytuacja ta spowodowana została likwidacją tych

zakładów. Należy podkreślić, że dane dotyczące bezrobotnych obejmują tylko osoby zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostródzie.

1.8. Stan infrastruktury na terenie gminy

Większość miejscowości w gminie Grunwald posiada podstawową infrastrukturę wodociągową (81,4 % gospodarstw) oraz telefony (55,1% gospodarstw). W większości wsi nie jest rozwiązany problem ścieków. Ścieki bytowo-gospodarcze z gospodarstw rolnych odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych oraz bezpośrednio do cieków wodnych. Tylko w dwóch miejscowościach: Gierzwałd (55,7% gospodarstw) i Zybułtowo (75 % gospodarstw) istnieje kanalizacja ściekowa. Wszystkie rodzaje zanieczyszczeń wpływają negatywnie na jakość wody pitnej w studniach kopanych.

Ścieki pochodzące z ośrodków wczasowych, campingów, pól namiotowych stanowią poważne zagrożenie dla wód jezior. Znajdujący się nad jeziorem Mielno ośrodek wypoczynkowy posiada od października 1996 oczyszczalnię ścieków. W miejscowości Gierzwałd znajduje się od 1998 oczyszczalnia ścieków (mechaniczno-biologiczna).

Żadna z miejscowości w gminie Grunwald nie posiada sieci gazowej.

Odpady stałe z gminy składowane są na wysypisku śmieci w miejscowości Rudno gmina Ostróda . Na terenie gminy Grunwald usługę wywozu śmieci świadczy Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Ostródzie. System wywozu śmieci oparty jest na kontenerach , którymi objęte jest 75% wszystkich gospodarstw z terenu gminy.

1.9. Uwarunkowania finansowe rozwoju gminy

Gmina Grunwald jak większość gmin wiejskich w Polsce podlega podobnym jak państwo zmianom w koniunkturze gospodarczej. Duże uzależnienie od źródeł zewnętrznych zasilających budżet gminy sprawia, że gminy słabe ekonomicznie szczególnie mocno odczuwają wahania w rozwoju gospodarczym. Z wyjątkiem podatku od nieruchomości pozostałe źródła własne wykazują tendencje niepo-